

PM

DATUM: 2011-09-29
AVDELNING: AFS
HANDLÄGGARE: David Farelus

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

DNR 2011-531-STA

■ Godkännande av Europeiska rådets beslut om ändring av artikel 136 i EUF-fördraget – stabilitetsmekanism för euroländer

Vid Europeiska rådets möte den 25 mars 2011 togs beslut om att införa en permanent stabilitetsmekanism som skall ersätta de temporära stödfaciliteterna EFSF (European Financial Stability Facility) och EFSM (European Financial Stability Mechanism) från och juli 2013. Inrättandet av en stabilitetsmekanism för euroländer medför en ändring av EU-fördraget, vilket i sin tur kräver ett parlamentariskt godkännande av samtliga EU-länder. För svenskt vidkommande krävs även en ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Riksbanken har från Statsrådsberedningen fått departementspromemorian "Godkännande av Europeiska rådets beslut om ändring av artikel 136 i EUF-fördraget – stabilitetsmekanism för euroländer" för remiss. Nedan återfinns en kortfattad bakgrund till beslutet samt ett förslag till Riksbankens yttrande. Sammanfattningsvis kan konstateras att förslaget att inrätta en permanent stabilitetsmekanism för euroländer bidrar till att främja finansiell stabilitet i euroområdet och i EU i stort. Riksbanken stödjer därför den föreslagna fördragsändringen.

Bakgrund

När bestämmelserna om den ekonomiska och monetära unionen (EMU) infördes genom Maastrichtfördraget (november 1993) valdes att inte inrätta någon stödmekanism för euroländer. Mot bakgrund av att endast ekonomiskt och finansiellt stabila länder skulle kunna kvalificera sig som medlem i EMU sågs detta som ett rationellt beslut. Dessutom var avsikten att EU:s olika ekonomisk-politiska samordningsförfaranden, särskilt den s.k. stabilitets- och tillväxtpakten, skulle säkra att länder inte hamnade i en ohållbar situation. Detta blev dock inte fallet, inte minst på grund av att samordningsförfarandena var för svaga och heller inte efterlevdes som ursprungligen tänkt.

Då stödpaketet till förmån för Grekland beslutades om i maj 2010 fanns en oro för att fler länder inom euroområdet skulle förlora sin tillgång till de finansiella marknaderna och att krisen därmed skulle sprida sig. Därför togs exceptionellt beslut av rådet (Ekofin) att inrätta två stabilitetsmekanismer, EFSF och EFSM. Den

■ första, European Financial Stability Facility, skulle byggas upp med garantier från euroländerna på 440 miljarder euro. Den andra, European Financial Stability Mechanism, skulle garanteras av EU-budgeten med en utlåningskapacitet på 60 miljarder euro.

Givet att EFSF är temporär aktualiserades frågan om att inrätta en permanent stabilitetsmekanism för att säkra den finansiella stabiliteten i euroområdet som helhet. Vid sitt möte den 16-17 december 2010 enades Europeiska rådet om att EUF (Europeiska unionens funktionssätt)-fördraget skulle ändras i syfte att inrätta en permanent stabilitetsmekanism, den europeiska stabilitetsmekanismen, (ESM) samt att ESM skulle ersätta både EFSF och EFSM från och med juli 2013. Under våren utformades ESM och en detaljerad överenskommelse kunde godkännas vid Europeiska rådets möte den 24-25 mars 2011. Då antogs också Europeiska rådets beslut 2011/199/EU om att ändring av fördraget. Fördraget undertecknades av euroländerna den 11 juli 2011.

I EUF-fördraget, tredje delen, avdelning VIII, kapitel 4, artiklarna 136-138 finns särskilda bestämmelser för de medlemsstater som har euron som valuta. I artikel 136 framgår att euroländerna kan anta åtgärder för att stärka samordningen och övervakningen av dessa staters budgetdisciplin. Själva fördragsändringen gäller ett tillägg till artikel 136 med följande lydelse:

"3. De medlemsstater som har euron som valuta får inrätta en stabilitetsmekanism som ska aktiveras om det är oundgängligt för att trygga stabiliteten i euroområdet som helhet. Beviljande av varje erforderligt finansiellt stöd inom ramen för mekanismen kommer att vara föremål för strikta villkor".

Eftersom en ändring av fördraget förutsätter ändringar i lag, ska riksdagen enligt regeringsformen godkänna beslutet. I lagen med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen skall också hänvisning till Europeiska rådets beslut 2011/199/EU läggas till.

Detaljerna kring ESM regleras genom det s.k. ESM-fördraget som är ett avtal mellan de länder som ingår i euroområdet. Då Sverige inte är med i EMU rör själva remissyttrandet därför endast fördragsändringen och inte detaljerna kring ESM.

Förslag till

Yttrande över remiss om godkännande av Europeiska rådets beslut om ändring av artikel 136 i EUF-fördraget – stabilitetsmekanism för euroländer (Ds 2011:25)

Den finansiella stabiliteten i Sverige förutsätter finansiell stabilitet i omvärlden, inte minst i euroområdet. Framtida kriser kan inte uteslutas, vilket gör det centralt att euroländerna har tillräckliga instrument för att kunna hantera kriser ifall de skulle uppstå. European Stability Mechanism (ESM) fyller därför en mycket viktig funktion. Riksbanken stödjer därför att Europeiska rådets beslut 2011/199/EU om ändring av artikel 136 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt vad gäller stabilitetsmekanism för euroländer godkänns av Sverige.

- Riksbanken anser vidare att det är viktigt att de stöd som ges av stabilitetsmekanismen är förknippade med strikta villkor. Villkoren skall garantera att det land som erhåller stödet skall vidta åtgärder mot de problem som landet befinner sig i och därmed bidra till förtroendet för att den ekonomiska politiken återställs.

ESM:s utlåningskapacitet har initialt beslutats till 500 miljarder euro.

Utlåningskapaciteten ska ses över vart femte år. Riksbanken anser det rimligt att det sker en regelbunden översyn av stabilitetsmekanismens stödkapacitet för att säkerställa att krishanteringsverktyget är anpassat till euroländernas faktiska behov och att den därmed kan bidra till att stärka förtroendet för euroområdet vid framtida finanskriser. Med hänsyn till den senaste tidens utveckling är det viktigt att överväga möjligheterna att väsentligt utöka ESM:s utlåningskapacitet.

ESM skall ha status som prioriterad borgenär (preferred creditor) i likhet med vad som är fallet för IMF. Lån från ESM skall alltså endast vara lägre prioriterade än de lån som IMF givit. I ett läge där andra aktörer (t.ex. länder utanför euroområdet) ger kompletterande stöd inom ramen för stödpaket till ett euroland, är det rimligt att dessa lån behäftas med samma status som ESM.

■ Bilaga: ESM-fördraget

Fördraget om inrättande av europeiska stabilitetsmekanismen innehåller de detaljerade reglerna rörande ESM.

Allmänt

ESM-fördraget överenskoms i juni 2011 och skall ingås mellan länderna i euroområdet. Genom ESM, som ersätter både EFSF och EFSM, blir ESM en internationell finansiell institution med säte i Luxemburg. ESM skall samarbeta nära med IMF och söka medverkan av IMF när stöd lämnas.

ESM skall ha status som prioriterad borgenär (preferred creditor) på liknande sätt som IMF, och dess lån skall endast vara lägre prioriterade än de lån som IMF givit.

Styrning av ESM

ESM-rådet skall vara ESM:s högsta beslutande organ. Det skall bestå av finansministrarna i euroområdets medlemsstater. EU Kommissionen samt ECB skall få delta som observatör vid ESM-rådets möten. En ordförande för ESM-rådet utses för två år. Under ESM-rådet finns en styrelse och en verkställande direktör.

Kapital

ESM:s kapital skall inledningsvis uppgå till 700 miljarder euro, uppdelat på 7 miljoner aktier om 100000 euro per aktie. Kapitalet fördelas på basen av ECB:s fördelningsnyckel. Kapitalet skall fördelas på 80 miljarder euro i inbetalt kapital och 620 miljarder euro i garantikapital (infordringsbart kapital). Aktierna i ESM får inte överlåtas fritt.

Förfarande då stöd prövas och beviljas

En begäran om stöd från ett euroland ska följas av en analys av EU Kommissionen, i samarbete med ECB, och om möjligt IMF, av huruvida en risk för stabiliteten i euroområdet som helhet existerar och av en noggrann analys av landets skuldållbarhet och analys av landets finansieringsbehov. Beslut om stöd fattas sedan av ESM-rådet med ömsesidig överenskommelse vilket innebär att varje euroland har vetorätt. Man skall sedan löpande kontrollera att landet lever upp till de kriterier och krav som ställts inom ramen för stödprogrammet. Den privata sektorn förväntas delta i stödauktioner.

Finansiella instrument

ESM kommer initialt att ha två slags finansiella instrument för att lämna stöd: stabilitetsstöd (ESM stability support) samt stöd genom primärmarknaden (Primary market support facility). Stabilitetsstödet kommer att ges på kort eller medellång sikt. Räntan skall bestå av ESM:s upplåningskostnad, ett påslag på 200 punkter samt ett ytterligare påslag om 100 punkter i de fall lånet är utestående efter tre år. ESM:s utlåningskapacitet har överenskommits politiskt till 500 miljarder euro. I ESM-fördraget anges ett tak på detta belopp. Utlåningskapaciteten skall ses över vart femte år.